

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра загального та германського мовознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ

Освітньо-професійна програма «Фізична терапія, ерготерапія»
першого (бакалаврського) рівня
за спеціальністю 227 Терапія та реабілітація
спеціалізація 227.01 Фізична терапія
галузі знань 22 Охорона здоров'я
Освітня кваліфікація: Бакалавр терапії та реабілітації
за спеціалізацією (фізична терапія)

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 28 серпня 2024 р.

Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Латинська мова та медична термінологія
Викладач (-і)	Петришин Марта Йосипівна
Контактний телефон викладача	095-118-66-34
Е-mail викладача	marta.petryshyn@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/117
Консультації	вівторок 14.00–15.00 (ауд.408, Гуманітарний корпус).
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс “Латинська мова та медична термінологія” є складовою частиною програми професійної підготовки фахівців у галузі охорони здоров’я. Вивчення латинської мови формує підґрунтя для опанування студентом циклу професійно-орієнтованих дисциплін («Нормальна та функціональна анатомія людини», «Нормальна фізіологія», «Патологічна фізіологія», «Основи внутрішніх хвороб та хірургії з курсом клінічно-реабілітаційного менеджменту», «Реабілітаційна психологія» тощо), іноземної мови. Предметом вивчення навчальної дисципліни є нормативна граматики (фонетика, морфологія, елементи синтаксису), словотвір, лексичний мінімум, латино-грецькі дублети і терміноелементи, необхідні для розуміння і грамотного вживання анатоμο-гістологічної, клінічної та фармацевтичної термінології, найменувань вад та захворювань, методів та засобів реабілітації латино-грецького походження у фаховій комунікації.</p> <p>Ключові терміни: латинський алфавіт, фонетика, граматики, латино-грецькі дублети, кінцеві терміноелементи, словотвір, анатоμο-гістологічна термінологія, клінічна термінологія, фармацевтична термінологія.</p> <p>Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, інтерактивні комп’ютерні технології (комп’ютерне тестування), самостійна робота.</p> <p>Методи контролю: фронтальне опитування, індивідуальне опитування, тестування, письмове опитування.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни “Латинська мова та медична термінологія” є отримання загальних знань з елементарного курсу латинської граматики і словотвору, засвоєння базової лексики, словотвірних елементів, необхідних для свідомого розуміння і коректного застосування у фаховій комунікації анатоμο-гістологічних, фармацевтичних та клінічних термінів греко-латинського походження.</p> <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є оволодіння правилами вимови голосних, дифтонгів, приголосних, буквосполучень, нормативною граматикою, основами синтаксису, словотвору; вивчення лексичного мінімуму, необхідного для розуміння міжнародної медичної термінології, створеної на базі греко-латинських елементів; формування вміння аналізувати та утворювати медичні терміни у галузі фізичної терапії та ерготерапії, свідомо і коректно користуватися медичною термінологією греко-латинського походження у професійній комунікації.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Інтегральна компетентність:</u> Бакалавр терапії та реабілітації здатний вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов’язані з фізичною терапією, ерготерапією, реабілітацією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.</p> <p><u>Загальні компетентності:</u></p>	

ЗК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.			
ЗК 7. Здатність спілкуватися іноземною мовою.			
ЗК11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.			
ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.			
<u>Програмні результати навчання:</u>			
ПРН 2. Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).			
ПРН 15. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.			
ПРН 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати свої знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.			
5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття	Загальна кількість годин		
лекції	2		
семінарські заняття / практичні / лабораторні	28		
самостійна робота	60		
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	227 Терапія та реабілітація	I	Н
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ до курсу. Історія розвитку латинської мови. Роль латинської мови у формуванні медичної термінології. Латинська мова в професійній діяльності.	1		3
Тема 2. Латинський алфавіт. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги і диграфи. Вимова приголосних, буквосполучень. Довгота і короткість складу. Наголос.	1	2	3
Тема 3. Іменник. Граматичні категорії іменника. Словникова форма. Огляд іменників п'яти відмін. Неузгоджене означення в структурі анатомічних термінів. Моделі анатомічних термінів.		2	3
Тема 4. Прикметник. Граматичні категорії. Словникова форма. Поділ на групи. Родові закінчення, визначення основи. Узгоджене означення в структурі біномінальних і тріномінальних анатомічних термінів. Вищий ступінь порівняння прикметників у медичній термінології.		2	3
Тема 5. Дієслово. Граматичні категорії. Словникова форма. Визначення основи. Дієвідміни. Теперішній час дійсного способу активного стану. Наказовий спосіб. Умовний спосіб. Вживання кон'юктива в рецептурних виразах.		2	3

Тема 6. Перша відміна іменників. Суфікси іменників першої відміни. Грецькі дублетні позначення латинських іменників першої відміни. Кінцеві терміоеlementи іменників першої відміни. Прийменник.		2	3
Тема 7. Друга відміна іменників. Правило середнього роду. Суфікси іменників другої відміни. Грецькі дублетні позначення латинських іменників другої відміни. Кінцеві терміоеlementи іменників другої відміни.		2	3
Тема 8. Прикметники першої групи. Дієприкметник минулого часу пасивного стану. Латино-грецькі дублети прикметників першої групи. Вживання дієприкметника минулого часу пасивного стану в анатомічній, фармацевтичній і клінічній термінології. Розряди займенників.		2	3
Тема 9. Третя відміна іменників. Приголосний тип. Голосний тип. Мішаний тип. Суфікси іменників третьої відміни. Латино-грецькі дублети іменників третьої відміни. Кінцеві терміоеlementи іменників третьої відміни. Основи клінічної термінології. Утворення термінів на позначення запальних та хронічних процесів.		4	6
Тема 10. Третя відміна прикметників. Дієприкметник теперішнього часу активного стану. Грецькі дублетні позначення латинських прикметників третьої відміни. Дієприкметник теперішнього часу активного стану в медичній термінології. Конструювання термінів у фізичній терапії та ерготерапії.		2	4
Тема 11. Четверта відміна іменників. П'ята відміна іменників. Грецькі дублетні позначення іменників четвертої і п'ятої відміни. Латинська номенклатура лікарських форм. Фармацевтичні частотні відрізки.		2	3
Тема 12. Ступені порівняння прикметників. Суплетивні ступені порівняння прикметників. Недостатні ступені порівняння. Вживання ступеневих форм в медичній термінології. Прислівник. Прислівники, які вживаються у медичній практиці.		2	6
Тема 13. Розряди числівників. Кількісні числівники. Порядкові числівники. Розділові числівники. Прислівникові числівники. Числівники-префікси. Позначення ваги, об'єму, відсотків. Числівники в медичних і фармацевтичних термінах.		2	4
Тема 14. Основи словотвору. Суфіксація. Префіксація. Основоскладання. Поняття про рецепт.		1	5
Тема 15. Історія становлення сучасної медичної термінології. Анатомічна термінологія. Клінічна термінологія. Фармацевтична термінологія.		1	8
ЗАГ.:	2	28	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника</p> <p>Передбачено такі види контролю: поточний (усне/письмове опитування на практичному занятті); підсумковий (перевірка письмових індивідуальних завдань (граматичні завдання, переклад тексту); тестування на платформі https://d-learn.pnu.edu.ua/.</p> <p>Максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів, з яких: практичні заняття – 35 балів (розраховується як середнє арифметичне усіх отриманих на практичних заняттях оцінок), підсумкова контрольна робота – 5 балів, самостійна робота – 5 балів (40 питань у формі тесту “множинного вибору” на платформі d-learn.pnu.edu.ua з тем, які винесено на самостійне опрацювання), колоквиум – 5 балів (перевірка знання лексичного мінімуму, латино-грецьких дублетів, кінцевих терміоелементів), залік – 50 балів.</p> <p>Виконання усіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають оцінюванню.</p> <p>Мінімальна кількість балів для зарахування курсу – 50.</p> <p>Студент, який не набрав 50 балів за відомістю № 1, має право скласти залік за відомістю № 2.</p>
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Підсумкова контрольна робота є складовою частиною семестрового рейтингу і має концептуально обґрунтовано висвітлити 50+1% обсягу матеріалу. Контрольна робота виконується аудиторно від руки на 12 занятті та складається з чотирьох завдань (граматичне завдання; переклад анатомічних і клінічних термінів, адаптованих речень фахової спрямованості українською мовою; переклад медичних термінів латинською мовою; конструювання та аналіз термінів за заданими морфемами).</p> <p>Максимальний бал за контрольну роботу становить 5 балів.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Поточний контроль рівня знань студентів проводиться на кожному практичному занятті та включає перевірку навичок читання (включно з акцентуацією); виконання лексико-граматичних вправ; переклад медичних термінів; аналіз структури термінів; перевірку знань лексичного мінімуму, греко-латинських дублетів і терміоелементів; тестування, завдань самостійної роботи.</p> <p>Поточне оцінювання усіх видів навчальної діяльності студента здійснюється в 4-бальній шкалі відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання.</p> <p>«Відмінно». Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом; висловлює свої думки; творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань; комунікативні уміння та навички сформовані на високому рівні; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності; вільно використовує знання для розв’язання поставлених перед ним завдань, проявляє інтерес до актуальних проблем освітнього компонента.</p>

	<p>«Добре». Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні граматичні помилки у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці; за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдань.</p> <p>«Задовільно». Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу; комунікативні уміння та навички сформовані частково; під час відповіді допускаються суттєві граматичні помилки; має елементарні нестійкі навички виконання завдань; виконує частину завдань за допомогою викладача.</p> <p>«Незадовільно». У здобувача не сформовані комунікативні уміння та навички; студент допускає велику кількість граматичних помилок, що ускладнює розуміння; студент не володіє навчальним матеріалом; виконує лише елементарні завдання, потребує постійної допомоги викладача.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих завдань і форм роботи, отримання з кожного позитивної оцінки. Враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані під час аудиторних занять, при виконанні індивідуальних письмових завдань, тестувань, а також бали за підсумкову контрольну роботу.
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю – залік, форма задачі – тестування на платформі d-learn.pnu.edu.ua (50 питань у формі тесту “множинного вибору”, максимальна кількість балів – 50). Підсумковий контроль проводиться на останньому занятті.</p> <p>Мінімальна кількість балів для зарахування курсу – 50.</p> <p>Студент, який не набрав 50 балів за відомістю № 1, користується правом перескладання заліку за відомістю №2. Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування.

Академічна доброчесність:

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з «[Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#) (Редакція 2)» можна за покликанням: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

Студент зобов'язаний неухильно дотримуватися норм академічної доброчесності, правил внутрішнього розпорядку навчального закладу, інших видів політики, передбаченої нормативними документами, що регулюють освітній процес у ЗВО. У випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного чи підсумкового контролю, студент отримує «0» балів. Повторна невідповідна поведінка під час заняття/виду контролю може призвести до відраховування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14

«Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти». Ознайомитися із положенням можна за покликанням: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf>

Відвідування занять:

Студент має вчасно приходити на заняття. Він може бути не допущений до заняття, у разі спізнення без вагомості на те причини. Студент має брати активну участь в обговоренні питань, які розглядаються під час лекційних і практичних занять; заохочується висловлювання власної думки. Здобувач вищої освіти має бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими студентами, зокрема під час обговорення дискусійних питань на заняттях. Студент може відпрацювати будь-яке пропущене з поважної причини заняття чи вид контролю.

Студенти, котрі навчаються за **індивідуальним графіком**, опрацьовують матеріал самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань в системі дистанційного навчання d-learn та виконанням письмових завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-individualnym-hrafiikom-u-trykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

Студенти, які не набрали 50 балів за відомістю №1, мають право перескласти екзамен за відомістю №2. На консультаціях викладача студенти мають можливість отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до практичних занять та при виконанні письмових робіт. У разі отримання незадовільної оцінки з навчальної дисципліни за талоном №3, студенти мають право на повторне її вивчення, що регламентовано «Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS (Редакція 3)», ознайомитися з яким можна за покликанням: <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/povtorne-vuvchennia-dustzuplin.pdf>

Неформальна освіта:

Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів на платформах Coursera, Udemy, тощо, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів/тренінгів, тощо) регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-trykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

8. Рекомендована література

Основна:

1. Дяків О.Ю., Петришин М.Й. Латинська мова і основи медичної термінології (Практикум для студентів спеціальності “Здоров’я людини”). Івано-Франківськ, 2012. 100 с.
2. Коваль Р.С. Латинська мова та основи медичної термінології: [навчальний посібник] / Р.С. Коваль, Л.О. Свищ. – Львів: Компанія «Манускрипт», 2019. – 112 с.
3. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник / Л.Ю. Смольська, П.А. Содомора, Д.Г. Шега, В.Г. Синиця та ін. 4-е видання. - Київ: Медицина, 2019. 472 с.
4. Петришин М.Й., Загайська Г.М. Практикум з латинської мови для студентів спеціальності «Терапія та реабілітація». Чернівці: Рута. 2023. 225 с.
5. Петришин М. Й., Загайська Г. М. Repetitorium Latinum. Pars secunda: збірник тестів. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 148 с.
6. Смольська Л. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник. За ред. Л.Ю. Смольської. 2-ге вид. К. : ВСВ «Медицина», 2019. 368 с.
7. Чакал І.С., Любімова О.В. Латинська мова для студентів-фізіотерапевтів та реабілітологів : навч.- метод. Посібник. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 138 с.

Додаткова:

1. Анатомія людини: національний підручник у 3 т. / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін [та ін.]. – вид. 4-те доопрацьоване. Вінниця : Нова Книга, 2015. Том 1. 363 с.
2. Гуцол М. І., Зобнів І. М., Рудик О. В., Чопик Ю. С., Бондар Н. В. Латинсько-український, українсько-латинський словник медичних термінів. Івано-Франківськ: видавець Кушнір Г. М., 2019. 248 с.
3. Іваницька П. Латинська мова з основами медичної термінології, посібник для здобувачів вищої освіти медичних навчальних закладів. Рівне, 2020. 316 с.
4. Кісельова О. Г., Ніколаєнко О. І. Лексичний додаток з дисципліни «Латинська мова та медична термінологія / Кісельова О. Г., Ніколаєнко О. І. – К. : «Книга плюс», 2015. 112 с.
5. Коваль Р.С. Латинська мова та основи медичної термінології: [навчальний посібник] / Р.С. Коваль, Л.О. Свищ. – Львів: Компанія «Манускрипт», 2019. 112 с.
6. Косова І. А. Конструювання та декодування медичних термінів: навч. посібник-практикум / І. А. Косова. – Житомир, 2018. 89 с.
7. Краковецька Г., Бобирьов В., Беляєва О. Латинська мова. Рецептатура. Клінічна термінологія: підручник. Тернопіль: «Укрмедкнига», 2000. 344 с.
8. Куліченко А. К. Латинська мова та медична термінологія: Зб. завдань для організації самостійної роботи студентів I курсу мед. ф-тів спец. 222 “Медицина”, 224 “Технології медичної діагностики та лікування”, спец. “Лабораторна діагностика”, 227 “Фізична терапія, Ерготерапія”, 228 “Педіатрія” / А. К. Куліченко, Т. В. Тітієвська. Запоріжжя : [ЗДМУ], 2020. 73 с.
9. Медична та біологічна латина [Текст] = Lingua Latina ad usum medicinae et biologiae observantium : підручник / О. Г. Михайлова, В. Ф. Чемес ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський університет, 2019. 367 с.
10. Неттер Ф. Атлас анатомії людини: 7 видання. Київ: ВСВ «Медицина». 2020. 736 с.
11. Нетлюх, М. А. Українсько-латинський анатомічний словник: (Анатомічна номенклатура). Львів : Стрім, 2000. 216 с.
12. Пилипів О. Основи латинської медичної термінології: навчальний посібник / Ольга Пилипів, Леся Мисловська; науковий редактор Леся Пилипів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 252 с.
13. Marta J. Petryshyn, Halina M. Zahajska, Oxana V. Liubimova, Veronika H. Todoshchuk. Medical use of vegetables in the practice of ancient doctors (based on the treatise of Quintus Gargilius Martial *Medicinae ex oleribus et pomis*). *Wiadomości Lekarskie*. Volume LXXVI, Issue 19 (P. 2), September 2023. P. 2096–2102.
14. Marta J. Petryshyn, Halina M. Zahajska, Oxana V. Liubimova, Veronika H. Todoshchuk. Medicinal herbs and plants in medieval medical practice (based on the Latin poem “De viribus herbarum” by Macer Floridus). *Wiadomości Lekarskie*. Volume LXXV, Issue 11 (P. 2), November 2022. P. 2872–2877.
15. Halina M. Zahajska, Marta J. Petryshyn, Oxana V. Liubimova. Suggestions and prescriptions for maintaining good health in «Regimen Sanitatis Salerni» by Arnold of Villanova. *Wiadomości Lekarskie*. Volume LXXV, Issue 1, January 2022. P. 117–123.

Інформаційні ресурси:

<https://anatom.ua/nomina-anatomica/>
<http://www.pinax.com.ua/lat-med/>
https://www.tabers.com/tabersonline/view/TabersDictionary/738341/all/Latin_and_Greek_Nomenclature
<https://online.rice.edu/courses/medical-terminology-online-course>

Викладач: Петришин Марта Йосипівна, доцент кафедри загального та германського мовознавства